

Jurga Gailiūtė: „Šventė ateina iš dėkingumo“

Sandra BERNOTAITĖ

Liepos 1 d. Vilniaus Rotušėje susirinko tūkstančiai lietuvių iš Lietuvos ir viso pasaulio, dalyvavo ir Lietuvos tautinių bendrijų kolektyvai, lankėsi LR Prezidentė, Ministras Pirmininkas ir užsienio reikalų ministras. Viena iš renginio „100 Lietuvos veidų - sujunkime Lietuvą!“ organizatorių Jurga Gailiūtė sutiko pasikalbėti apie tai, kaip viskas vyko - nuo idėjos iki šventinės dienos emocijų, kurios išliks ilgam ir yra neįkainojamos.

Kokia buvo pradžia? Kam ir kada kilo idėja suburti lietuvius Vilniaus rotušės aikštėje?

Išgirdau apie šią idėją iš PLB pirmininkės Dalios Henke. Iš tiesų ta idėja ore kybojo jau trejus metus. Dainų šventės vadovas Saulius Liausa irgi kalbino, siūlė: jūs padarykit kažką tokio, suvažiuokit. Dainų šventės proga juk vis tiek į Lietuvą suvažiuoja labai daug pasaulio lietuvių - darom, rašom, ieškom, mėginam. Prieš gerus pusantrų metų kybojusi idėja „nukrito“, imtasi ją įgyvendinti. Tad nuo minties iki rezultato, kuri pamatėme, praėjo pusantrų metų.

Kas dar, be Dalios Henke ir tavęs, sudarė komandos branduolį?

Ruošdama šį renginį atradau daug nuostabių žmonių, kurie tapo bendražygiais, su kuriais drauge kūrėm šventę ir kartu įveikėm begales kliūčių... Šventės dieną šie žmonės buvo tarsi nematomi, tačiau be jų - šventė nebūtų įvykusi. Tai Virginija Grybaitė, kantriai ruošusi, rašiusi visą renginio dokumentaciją, Valentina Borovik - techninė koordinatorė, be kurios nebūtų stovėjęs paviljonų miestelis, Justina Juršytė, kuri nuveikė didžiulį darbą skleidžiant žinią. Norisi visiems šventės

bendrakūrėjams dėkoti už kantrybę, operatyvumą, profesionalumą ir jaukų, šiltą bendravimą... Kai kildavo techninės problemos, primindavau sau tikslą: svarbiausia, kad tą dieną būtų bendrystė, bičiulystė ir pozityvas. Tai buvo tarsi renginio „viršūždavinis“ ir ši mintis mane visą laiką gelbėdavo. Iškilus netikėtoms, regis, neišsprendžiamoms problemoms, visuomet sau primindavau: nereikia kelti bangų, nereikia pykčio, viską reikia išspręsti tokiu būdu, kad šis tikslas būtų pasiektas. Ir išties, renginio dieną visa Rotušės aikštė buvo tarsi prisipildžiusi įstabaus bendrystės ir bičiulystės jausmo.

Pradžioje sakėme: jei susirinks du šimtai, tai bus gerai. Juk sekmadienis, blogas oras, šalta... Bet susirinko didžiulė minia žmonių. Tą dieną vyko tiek daug stebuklų! Visos orų prognozės rodė, kad bus audros ir lis visą dieną. Galvoju: na negali būti. Jeigu mus vedė iki tol ir sklandžiai išvedė per visus sunkumus, nesutarimus, problemas, finansavimo trūkumą, negali būti, kad šventės dieną taip nepasisektų. Ir įdomiausia, kad renginio dieną debesys suvaikščiojo taip, jog pradėjo lyti tik į šventės pabaigą. Tai, kad elektra dingo ne pas mus, o už Rotušės stovinčiame pastate, man irgi stebuklas. Mūsų renginys sklandžiai vyko ir baigėsi, o elektros ten vis dar nebuvo.

Atsidūrę paviljone, vienoje palapinėje, mes galėjome būti arti, mums nereikėjo daug daryti, na, nebent pasaugoti vieniems kitų krepšį, prižiūrėti staliuką, ir per tai mes daug artimiau susipažinome, negu per tuos renginius, kai visi sėdi ir žiūri į scenos pusę...

Išsikeldami tikslą, mąstėme: na, gerai, paviljonai. Kas tuose paviljone vyks? Sakau: interaktyvas. Visiems tas „interaktyvas“ tokia mistika – ką jie ten darys, ką jie pristatys? Dabar niekuo nebenustebinsi, viską galima nusipirkti, išskyrus nuoširdumą. Todėl paviljonų miestelio šūkis buvo – bendravimas iš širdies į širdį. Tu užeini į paviljoną tarsi į svečius ir paprasčiausiai kalbi su žmogumi. Esi toks, koks esi. Per tą pokalbį daug sužinai, tau daug ką atveria, papasakoja ir tu pats gali atsiverti. Tada įvyksta tikras, kokybiškas bendravimas. Kai vaikščiojau po paviljonus su Prezidente, kai kur nebuvo įmanoma net jai prieiti, staliukai buvo gulte apgulti, visiems buvo įdomu, smalsu. O juk niekas niekuo neprekiavo. Pirmą kartą Vilniaus senamiestyje stovėjo paviljonai, niekas niekuo neprekiavo, bet jie buvo apgulti minios žmonių! Tądien visa Rotušės aikštė buvo prisipildžiusi šypsenų, susitikimo džiaugsmo, apsikabinimų ir nuoširdumo... Tada pagalvojau, kad pasaulio lietuviai yra didžiausi pozityvo importuotojai.

Kiek tai yra kultūrų skirtumas - jei galima sakyti, kad būdami svetur išmokstame kitos bendravimo kultūros, - o kiek tai, kad lietuviai tiesiog išsiilgsta savų?

Kai susirašinėjau su bendruomenėm dėl paviljonų, pastebėjau skirtingus bendravimo ypatumus. Kiekvieno krašto bendruomenė tarsi perėmė kai kurias to krašto savybes. Ispanijos lietuviai į skubų laišką atrašo po savaitės ar vėliau. Ir jiems tai atrodo įprasta, juk jie niekur nepavėlavo. Tada supratau, kad, norint gauti greitą atsakymą, reikia didelėm raidėm rašyti SKUBU. Suveikė. O Vokietijos lietuviams būdinga tvarka - ne tik atsakydavo laiku, bet ir paskambindavo, detaliam viską išsiaiškindavo... Tad komunikacija tarsi ir skiriasi, nors ir vieni, ir kiti yra tie patys lietuviai, kurie nukeliavo į skirtingus kraštus. Na, o renginio dieną, manau, suveikė ir išsiilgimo faktorius.

Buvo dar viena kategorija lankytojų - vyresni žmonės, senjorai. Vieni buvo skeptiški, kiti - optimistai, pasakojo, kad jų vaikai ar vaikaičiai vedė užsieniečius... Jaunimas daugiausia scenoje dūko. Manau, senjorams buvo svarbu dalyvauti, nes tai karta, kuri neturėjo to ryšio su užsienio lietuviais arba tas ryšys buvo keistas, skausmingas, prarasti artimieji. Ar vaikams irgi buvo skirtas dėmesys?

Turkijos lietuviai atvežė piešimo ant vandens dirbtuves ir pritaikė šiam renginiui - kartu su vaikais piešė trispalvę ant vandens. Izraelio lietuviai dovanojo raudonus siūlus - apyrankes, rišdami ant riešų prilinkėdavo kiekvienam žmogui viso ko geriausio - sveikatos, draugystės, paklausdavo, ko jiems reikia, ir prilinkėdavo. Žmonės išeidavo pasisėmę gerumo.

Svečiai iš Ispanijos gamino paeliją, ir tai buvo pati brangiausia, visom prasmėm, paelija pasaulyje. Visus ingredientus jie atsiskraidino iš Ispanijos. Ir tą didžiulį indą, ir net ryžius... Paelija buvo vaišinama. Visi paviljonų miestelio dalyviai patys susimokėjo už lėktuvo bilietus, atsigabeno viską patys, susimokėjo už plakatų spaudą... tam, kad pristatytų tai, ką jie daro vardan Lietuvos. Kartais burbama: ką jūs ten, išvažiuot ir būkit išvažiuavę, ir nieko jūs ten negalite nuveikti. Bet tai visiška netiesa. Tegul žmonės išvažiuoja bent trumpam, tas išvažiavimas iš Lietuvos ir pamatymas, kuo žmonės gyvena svetur, mus išgelbės nuo provincialumo, nuo užsidarymo ir galvojimo, kad mūsų katilė sriuba skaniausia. Juk sriubų būna daug ir visokiausių skonių. Nėra blogai nei išvažiuoti, nei likti. Blogai yra pykti, burbėti ir pavydėti.

Stasio Tatorio nuotr.

Vaikščiodama po Rotušės aikštę svarsčiau, kas tie lietuviai? Ne tik pasaulio lietuviai, bet lietuviai apskritai. Kokie jie dabar yra? Sunku rasti žmogų, kuris neturėtų draugų svetur, nebūtų išvykęs ir studijavęs ar padirbėjęs. Tai neturėtų būti neigiamas dalykas. Keisti viešąjį supratimą apie tai, kas yra pasaulio lietuvis, turime patys. Panašu, kad Pasaulio Lietuvių Bendruomenė ir ėmėsi to, šiais metais surengdama tokią renginį?

Pristatant renginį spaudai, mūsų klausinėjo: na, ir kaip emigrantai sujungs Lietuvą? Sakiau, ne, mes ne emigrantai... Klausia, o kodėl? Man regis, emigracija yra tai, kas įvyko negrįžtamai, nepalaikant jokio ryšio: tu išvažiavai, taškas, nutraukei. Juk yra tokių žmonių, kurie išvyksta, bet turi ryšių. Migruoja. Paprašiau, kad pakeistų antraštę į „Kaip pasaulio lietuviai Lietuvą sujungs“.

Girdėjau, kad vienas žmogus iš Lietuvos labai dosniai mecenavo šį renginį. Ką papasakojai jam, kad jis taip susižavėjo ir parėmė?

Tas žmogus vasaromis gyvena Nidoje, jachtoje. Mes susitinkame kartą į metus ir jis visada manęs paklausia, kuo gyvenu? Birželio mėnesį gyvenau renginiu, todėl papasakojau, kad tai idėja sujungti Lietuvą, kad yra tokie pasaulio lietuviai, kad daug šviesių žmonių liepos pirmąją suvažiuos į Vilnių ir pristatys, ką jie daro vardan tos Lietuvos savo krašte, kad tikslas bus nuoširdus bendravimas. Pasaulyje daug protingų žmonių, kuriančių pridėtinę vertę Lietuvai savo pasiekimais, savo požiūriu, savo pasisakymais...

Pavyzdžiui, viena Islandijos šeima turi nedidelę turizmo agentūrą. Vyras kalba keliomis kalbomis – lenkų, islandų, anglų, rusų ir lietuvių – ir susikalba su viso pasaulio turistais. Jie klausia: iš kur tu toks poliglotas? Islandijos kraštovaizdžių fone jis pristato Lietuvą ir papasakoja apie ją taip patraukliai, kad antra atostogų kryptimi žmonės pasirenka Lietuvą. Kai sakoma, kad iš Lietuvos išvažiuoja tik indų plovėjai, netiesa, yra visokių žmonių... Visa tai papasakojau ir tą žmogų sužavėjo renginio mintis parodyti intelektualiąją diasporos dalį. Tada jis ir sako: „Tai aš jus paremsiu.“ Tai lietuvis iš Alytaus Vladas Gurskis.

Tai ir pavyzdys, kad nėra skirtumo tarp čia ir ten, jie ir mes – tai vienas iš renginio šūkių, kuris buvo įgyvendintas.

Lietuvą galima kurti skirtingais lygmenimis – ir horizontaliai, ir vertikaliai, užpildant visą erdvę, – ir kuriant gali dalyvauti žmonės iš skirtingų šalių, prisidėti skirtingais savo gebėjimais, žiniomis, ryšiais... Kiek pasaulio lietuvių yra užmezgę ryšį su Lietuva svarbiais, įtakingais žmonėmis, mecenatais! Mes – tie, kurie išties formuoja Lietuvos įvaizdį, o ne tik tie, kurie pateko į nusikaltimų skiltį. Atėjo metas rašyti apie tuos, kurie pateko į kitas skiltis. Tai, kad tuo pat metu surengta pasaulio lietuvių meno paroda „Kūrybos horizontai“ – vienas iš didelių pasiekimų. Galėjome pamatyti, kiek lietuvių menininkų garsina Lietuvą savo kūriniais po visą pasaulį: Australija, Izraelis, Pietų Amerika...

Dainiaus Stankaus nuotr.

Dainų šventė neįsivaizduojama be pasaulio lietuvių. Atgavus nepriklausomybę, į Lietuvą dalyvauti šventėje suvažiavo žmonės iš viso pasaulio. Pamenu, kaip prie „McDonald’s“ stovėjo eilė Amerikos lietuvių tautiniais drabužiais, nes ieškojo pažįstamo maisto. Dabar taip nebūna, lietuviškas maistas jau pažįstamas, o išeivija įsiliejo į miesto audinį su savo kalbos akcentais...

Koncerte dalyvavo Argentinos tautinių šokių grupė. Asistentai prie scenos per trumpą laiką turėjo išaiškinti, kur užlipti ir kur nultipti. Viena asistentė pasakoja,

aiškina, bet mato, kad vienas jaunuolis nelabai supranta, todėl perklausia, ar viskas aišku? Jaunuolis su stipriu akcentu atsako: „Suprantu, bet jeigu nesuprasiu, čia mano tėtės telefonas – skambinkit, jis man išvers.“

Buvo gražu matyti, kaip tautiniai kolektyvai, laukdami savo pasirodymų, smaginasi. Būna hiphopo kovos, o jie prie scenos surengė tautinių šokių kovas. Viena grupė parodo savo šokių elementą, o kita grupė atsako – turi padaryti tą patį ir dar geriau. Pasirodo, tautiniai šokiai gali būti šiuolaikiški ir smagūs.

Dainų šventės metu Lietuvos spaudoje pasirodė kritinių straipsnių su klausimu, ar reikia toliau švesti tokiu formatu, kuris neva paveldėtas iš sovietų drauge su stilizuotu tautiniu kostiumu ir šokių aranžuotėmis... Bet tą pačią šventę išsaugoję atveža ir dipukai, jų vaikai ir vaikaičiai. Štai jums įrodymas, kad ji ne iš sovietų, tai suvežtinė šventė iš viso pasaulio.

Man buvo labai gražus minios šokis. Pradžioje galvojau, kaip mes visi tą „flashmobą“ atliksime? Bet pažiūrėjau iš drono filmuotą medžiagą – kaip ta minia linguoja, tai užburia, tokio momento nesurepetuosi. Tas bendrumas buvo, tai įvyko. Iš tiesų Prezidentė buvo suplanavusi daug trumpiau būti su mumis, o prabuvo dvigubai ilgiau, apėjo visus paviljonus, lankėsi meno parodoje, su visais fotografavosi, kalbino. Šitas dėmesys visiems, kurie atvažiavo, buvo tarsi Dainų šventės medalis.

Grįžau siaubingai pavargusi fizine prasme, bet emociškai prasme buvau labai pakylėta. Kitą dieną visi sakė: kokia graži šventė! Visi džiaugėsi ir kalbėjo apie ateitį: reikia, kad tai taptų tradicija. Žmonės buvo išsiilgę Sąjūdžio laikų bendrystės jausmo – aš lietuvis, aš trispalvę nešu, man gera, nes mes kartu, mes apsikabinam.

Prezidentė PLB paviljone. Dainiaus Stankaus nuotr.

Šventės akimirka. Dainiaus Stankjaus nuotr.

Koncertuoja Andrius Mamontovas. Dainiaus Stankaus nuotr.

Šventės akimirka. Dainiaus Stankjaus nuotr.

Kas atsitinka, kad pabuvęs kitų šalių valstybinėse šventėse nustoji gėdytis savo šventės? Žmonės vis dar drovisi, bet šito reikia mokytis, nemanyti, kad šventė privaloma, kad tave kas nors stebi, fiksuoja, ar buvai, ar ne. Tai gera „mainų programa“ su užsienyje gyvenančiais lietuviais. Į Lietuvą grįžta žmonės, kurie tiesiog švenčia.

Kada gali švęsti? Kai yra tam tikras dėkingumas. Kai esi dėkingas už laisvę, kai esi dėkingas už tai, ką turi čia ir dabar. Gali būti dėkingas už mažai, o paskui ateis ir daugiau, jeigu sieksi ir dirbsi. Šventimas ateina iš tam tikro dėkingumo, teisingo vidinio požiūrio. Jei nesi dėkingas, tai sakai, o kam man ta laisvė, kam aš čia giedosiu himną... Bet juk kai pakeli akis ir apsidairai, atrandi daug gražių dalykų.

Namų jausmą gali suvokti tik praradęs namus. Kai tau tai savaime aišku, kai esi žuvis vandenyje, tu net nesupranti, kad aplink vanduo. Reikia išsokti iš akvariumo ir grįžti į jį, o tada suvoksi ir dėkingumą, ir kad savo šalyje kai ką keisti gali, kurti gali.

Su kolega keliaujame po pasaulį lankydami lietuvių bendruomenes, ir Norvegijoje su mumis susitiko paprastų profesijų žmonės – dažytojai, statybininkai... Vienas žmogus pasakė: „Gaila, kad dirbdami tokį darbą Lietuvoje negalime gauti oraus atlyginimo, o čia gauname, bet, žinote, aš niekada, niekada nevarysiu ant Lietuvos.“ Kaip tai gražu, garbinga.

Pasaulio lietuviai atsiveža ir savanorystės pagrindus. Savanorystės idėja labai graži ir manau, kad reikia ją Lietuvoje paskleisti. Visose lietuvių bendruomenėse juk savanoriaujama. Čia ir visas stebuklas, kad visi suvažiavo ir drauge surengė šventę...

Interviu spausdintas žurnalo „Pasaulio lietuvis“ 2018 m. rugpjūčio-rugsėjo numeryje 8-9/569.

Mielai pasidalysime žurnale skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

